

РОЛЬ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ СТУДЕНТІВ ПРО ГЕНДЕРНУ РІВНІСТЬ

*Кобзей Н. В., кандидат філологічних наук,
доцент Івано-Франківський національний
медичний університет*

Демократичні та соціально-економічні процеси в сучасній Україні певним чином споріднені з проблемами суспільної диференціації. Йдеться про те, що нерідко дві основні категорії суспільства – чоловіки та жінки – час від часу відчувають дисбаланс власних можливостей, пов'язаний зі певними обмеженнями та тисками їх у прагненні самореалізувати себе у різних сферах людської життєдіяльності.

Так уже історично склалося, що вищі позиції в системі соціальної ієрархії традиційно посідають чоловіки. Вони займають престижніші, більш оплачувані посади, виконують керівні і владні повноваження, відзначаються інтелектом, стриманістю, авторитарністю, іноді агресивністю, наділені сильним характером і, зазвичай, стримують свої емоції. Жіночу ж половину людства прийнято вважати слабшою, соціально нижчою категорією, консервативною і практичною, чуйною і співчутливою, інтуїтивною і комунікативною, схильною до надмірної емоційності, яка досить часто заважає їй раціонально мислити, а, отже, негативно впливає на формування ідеального лідера та керівника. На думку С. Оксамитної, „культура кожного суспільства, як і уява соціалізованого в ній індивіда, містить узагальнені уявлення про те, якими є чоловіки й жінки та чим вони повинні займатися. Такі узагальнені усталені уявлення стосовно спільнот чоловіків і жінок загалом називають гендерними стереотипами. Зазвичай вони можуть бути далекими від реальності, неточними, стійкими відносно нової інформації та вельми віддаленими від реальних рис і поведінки конкретного індивіда” [1, 157 – 158]. А ще, враховуючи визначення андрогінності, введеної у психологічну термінологію Карлом Юнгом, досить часто чоловічі та жіночі характеристики можуть поєднуватися в одній особі. Це дозволяє їй значно краще пристосовуватися до різного роду суспільних умов, проявляти гнучкість та варіативність гендерної поведінки.

Зважаючи на сказане, досить актуальною постає проблема докорінної зміни усталених стереотипів стосовно суспільного статусу

чоловіка і жінки та визнання названих категорій суспільства рівноправними. Лівову частку праці над досягненням позитивного результату має взяти на свої плечі вища школа. Саме вона повинна раз і на завжди в свідомості майбутньої еліти нації знищити міф про гендерну нерівність статей, має допомогти їй правильно вибрати свою гендерну роль у суспільстві, від якої залежить „характер життєвого сценарію” людини, її стиль життя і поведінка в різноманітних життєвих ситуаціях. Відрадно, що, досліджуючи становлення ідентичності студентів вищих навчальних закладів, Т. Потапчук стверджує, що „в Україні XXI століття формується нова філософія освіти. Це парадигма, що узагальнює всю різноманітність прогресивних психолого-педагогічних ідей” [2, 40]. Перший крок на шляху до здійснення мети уже зроблено. В освітній процес впроваджується гендерний підхід, який передбачає, „що відмінності в поведінці та сприйнятті чоловіків і жінок визначаються не так їх фізіологічними особливостями, як вихованням на основі поширених в даній культурі уявлень про сутність чоловічого та жіночого. Таке конструктивістське розуміння статі передбачає витравлення стереотипів ієрархічності, дискримінації, асиметрії в навчальному процесі й визначає принципово новий сучасний підхід до інтерпретації освітніх проблем” [1, 478]. Розвиток гендерних студій в нашій країні забезпечується впровадженням гендерної проблематики в навчальний процес, розробкою цілої низки методичних рекомендацій, спецкурсів та лекцій, вивченням міжнародного досвіду країн, в яких вже успішно функціанують принципи гендерного навчання, залученням громадських організацій та засобів масової інформації до співробітництва та поширення гендерної культури серед населення.

Завдяки таким нововведенням перед сучасними студентами відкривається ціла низка переваг, які дозволяють їм використовувати набуті під час навчання знання, уміння та навички у значно ширшому ключі. По-перше, знищуються рамки традиційних гендерних ролей і особистість сама вирішує, за якими принципами їй жити, як формувати сім'ю і виховувати дітей, де вчитися, ким працювати. По-друге, участь у різноманітних тренінгах, проєктах, конференціях та круглих столах, присвячених проблемам гендеру, дозволяє значно соціалізувати особистість, вивести її на якісно новий рівень демократичних відносин, у яких стереотипи „залежна жінка” і „владний чоловік” повністю стираються.

До головних цінностей гендерного виховання молоді можна віднести такі пункти:

1. Забезпечення гендерної грамотності і обізнаності у надскладній сфері взаємовідносин між чоловіком і жінкою.

2. Усвідомлення рівноправності усіх без винятку суспільних груп, визнання їхніх гендерних прав і свобод.

3. Повага до специфічних особливостей та індивідуальних проявів особистості незалежно від її статі.

4. Уміння, відкинувши гендерні стереотипи, самостійно вибирати модель суспільної поведінки, диктованої не традиційними уявленнями, а особистісним самовідчуттям.

Таким чином, впровадження гендерного підходу в навчально-виховний процес вищої школи має стати пріоритетним завданням кожного вузу на шляху до виховання гормональних та соціальностейких особистостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оксамитна С. М. Гендерні ролі та стереотипи / С. М. Оксамитна // Основи теорії гендеру : Навчальний посібник. – К.: „К.І.С.”, 2004. – С. 157 – 182.

2. Потапчук Т. В. Становлення ідентичності студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Т. В. Потапчук // Педагогіка і психологія. – 2013. – № 1. – С. 87 – 91.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 209-211.